

ACC. N:R M. 11102: /

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Dödsbudskapet

Berättaren gick och bjöd till begravning 1891. Före denna tid hade man varken tryckta bjudningskort eller dödsannons.

Kista

Kistan var enk~~l~~ och svart. Beslag fanns ej. Nils Peter Persson Och "Rö~~e~~" Per Eliasson gjorde kistor. De brukade även sjunga vid begravingar. Berättaren har hört omtalas att man lagt bränvinsflaskor och hyvelspån i kistan. Någon gång även pengar.

Likbår

Ända tillomkr. 1880 var det sed att man bar kistan till kyrkan. Härvid brukade man använda s.k. hängklä,^{vita} ~~svarta~~ kraftiga tygremsor, som man lade om kistan och sedan stack stänger genom, Stängerna bar man sedan på axlarna. Om kistan var lätt användes endast en stång och två man bar, men var kistan tung tog man två stänger och fyra man bar. Folkskolläraren och kantorn Lådblad (död 1892) konstruerade en likbår, som dock aldrig kom till användning. Den hade en aln höga Ben. Det fanns gemensamma stänger och hängklän, som förvarades i tornet (klockstapeln) men rikare folk tillverkade egna.

ACC. N:R M11102:2.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Likvagn

Den förste som kördes till kyrkan var ett fattighjon. Kor användes som dragare och det skedde omkring år 1875. Vid detta tillfälle användes vanlig arbetsvagn utan prydnader. 1884 hade det blivit allmänt att köra. Peter, en dräng hos doktor Vent i Björnhalm ombesörjde transportererna med två olikfärgade hästar, spända för en flakvagn, smyckad med granris. Hästarna var ej smyckade eller florbeklädda. Vanlig likvagn anskaffades först på 1920-talet. Dessförinnan hade man ibland lånat likvagn i Markaryd. Det var en andelsförening, som anskaffade likvagnen. Likbil började användas på 1930-talet,

Utfärdstal

Utfärdstal har hållits så länge man minns och hålles ännu. Den som håller det kallas vekåstapäst. Prästen har under senare tid börjat hålla utfärdstal för högkyrkliga. Vekåstapäst var i allmänhet klockaren, dödgrävaren eller likkistesnickaren.

Utfärd

Kistan skulle föras ut med fotändan först.

Ankomst till kyrkan

Kantorn brukade möta liktåget vid grinden och gå före sjungande en psalm. Prästen gick ej med vid detta tillfälle.

Jordfästning

Jordfästning ägde rum på helg dagarna, om så var möjligt, och alltid i anslutning till högmässan. Man började jordfästa i kyrkan då den nya kyrkan var färdig. Prästen håller alltid tal inne i kyrkan före mullpåkastningen. De anhöriga tala endast vid graven, alltid efter mullpåkastningen.

Själaringning

Ringning ägde rum morgonen efter dödsfallet. De anhöriga utförde ringningen. Efter hand övertog dödgrävaren denna sysslan. Man ringde längre för gamla än för unga. Endast en klocka fanns.

Gravöppningsringning förekom ej.

Begravningsringning förekom vid alla jordfästningar. Grävaren ringde Ringning endast före jordfästningen. Hishult förekom ringning även efter jordfästningen.

Tacksägelseringning förekom ej.

ACC. N:R

M.11102:4

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

4

Begravningskalas

Kalás förekom nästan alltid vid begravningar. Först samlades man i hemmet kl. 5 eller 6 på morgonen, då man fick mat och brännvin. Sedan man besökt jordfästning och högmässa återvände man till dödshuset. Där bjöds nu åter mat och brännvin och framemot kvällen kakor och vin, som medförts av gästerna. Den vanligaste maten var ärtor och fläsk eller bruna bönor och fläsk. Efterrätten var bärsoppa, kokt på russin och sviskon, samt risgrynsgröt. Klockaren som var med på kalasen läste och sjöng till bords. Kalasen brukade hålla på till kl. 12 på natten. Eftergillen för släkten förekom. Begravningskalasen är inte fullt så vanliga som förr. Kortspel och dans förekom aldrig vid en begravning.

Kyrkotjänarnas avlöning m.m.

Dödgrävaren, kokerskan och sedanman börjat köra, kusken var de enda som erhöll lön i pengar för sitt arbete i samband med begravningen.

Kyrkogård

Kyrkogården var omgiven med en mur. Träd förekom ej på kyrkogården.

Gravplatser

Gravarna lades i linje och ny grav togs upp intill föregående så att inga luckor i linjen uppstod. Familjegravar förekom således ej.

ACC. N:R M.11102:5

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

5

Folkskolläraren och kantorn Lindblad, som dog 1892, ligger dock begravnen på samma ställe som sin hustru, som dog 1857, varför familjegrav bör ha kunnat köpas eller på annat sätt ordnas redan då. Norra delarna av kyrkogården var mindre hedersamma. Då man rev den gamla kyrkan hittade man ett skelett under golvet omedelbart framför altarringen. Detta skedde år 1900.

Grav

Tiden omkr. 1870 började man ha särskild dödgrävare. Dessförinnan hade man själv grävt graven. Även ringningen hade man själv utfört. Ben, som hittades vid grävningen uppsamlades i en låda som förvarades i tornet d.v.s. klockstapeln. Begravningsgästerna skyfflade igen graven. Kyrkan tillhandahöll skyfflar och de förvarades i tornet. Då arbetet var klart lades skyfflarna på gravkullen. Gravarna låg alltid i riktningen öst-väst.

Andra begravningsplatser

Det berättas att självspillingar begravts vid länamärken d.v.s. stenar vid länsgränserna.

Sorgdräkt Männen hade sorgband på armen 1891.

Sorgtid var för make $\frac{1}{2}$ år, för maka 1 år.